

Władysław Szulakiewicz
ORCID: 0000-0001-8614-2955
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Andrzej Paweł Bieś SJ
ORCID: 0000-0002-2857-8125
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Wprowadzenie

Prezentowany, kolejny tom czasopisma „Studia Paedagogica Ignatiana” poświęcony jest problematyce badań pedeutologicznych, głównie w ujęciu historycznym. Pytanie o istotę i uwarunkowania zawodu nauczyciela było i jest wciąż aktualne. Analiza historii myśli pedeutologicznej dowodzi pojawiania się na przestrzeni wieków wielu punktów spojrzenia na zawód nauczyciela. Wynikało to z faktu przyjmowania przez autorów projektów badań pedeutologicznych określonych założeń i postulowanych oczekiwań wobec osób podejmujących się wykonywania zawodu nauczyciela oraz związanej z tym deontologii i prakseologii nauczycielskiej. Przykłady ukazujące wielość spojrzeń na zagadnienie osobowości nauczyciela, a także wykonywanego zawodu, oraz zróżnicowanie paradygmatów efektywności działalności edukacyjnej czy wreszcie różnorodność stanowisk metodologicznych możemy odnaleźć w licznych publikacjach (m.in.: Bieś 2011, 2015, 2018; Duraj-Nowakowa 1986; Homplewicz 1996; Korczyński 2001; Królikowska 2018, 2019; Madalińska-Michalak 2021; Nowicki 1981; Pitala 1993; Smołański 1990, 1994, 2006; Szulakiewicz 2014, 2017, 2018; Topij-Stempińska 2016, 2018; Wierzbicki 2011). Szczególnie przydatne w badaniach nad historią zawodu nauczyciela są ustalenia zawarte w pracach Antoniego Smołańskiego, znanicy problematyki

pedeutologicznej. Autor ten, dokonując skrupulatnej klasyfikacji publikacji dotyczących tematyki zawodu nauczyciela, wyróżnia takie kierunki badań, jak: normatywny, empiryczny, technologiczny, prawno-administracyjny, socjologiczny, polityczno-agitacyjny, korporacyjny, prognostyczny, porównawczy, biograficzny, etyczno-moralny czy eklezjalny (Smołański 2006: 31–39).

W oddawanym do rąk Czytelników tomie czasopisma badacze z różnych ośrodków akademickich wypowiedzieli się na temat teorii osoby nauczyciela i zawodu nauczycielskiego w ujęciu historycznym. Publikowane teksty ukazują zarówno idee pedeutologiczne obecne w dziełach analizowanych autorów, jak również odtwarzają i dokumentują postulaty pedeutologiczne zawarte w egodokumentach obrazujące praktykę nauczycielską. W prezentowanych opracowaniach zostały odtworzone zagadnienia, które wpisują się w wyróżnione przez Antoniego Smołańskiego kierunki badań: normatywny, technologiczny, socjologiczny, biograficzny i etyczno-moralny. Dominuje jednak nurt biograficzny. Ponadto w opublikowanych opracowaniach zostały ukazane metodologiczne aspekty badań pedeutologicznych, a w szczególności znaczenie ankiet, którymi posługiwano się w poszukiwaniu ideału nauczyciela. Taki model badań był popularny głównie w okresie międzywojennym.

Zgromadzone w tomie teksty wzbogacają dorobek polskiej historii pedagogiki i ukazują aktualność wielu idei odnoszących się do zawodu nauczyciela – idei, które mają charakter ponadczasowy.

Bibliografia

- Bieś A.P. (2011). *Kadry nauczycielskie poznańskiego kolegium w XVI–XVIII wieku. Zarys problematyki*, [w:] D. Żołędź-Strzelczyk, R. Witkowski (red.), *Wokół jezuickiej fundacji Uniwersytetu z 1611 roku*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, s. 207–234.
- Bieś A.P. (2015). *Nauczyciele szkół jezuickich Imperium Rosyjskiego (1773–1820) w źródłach zakonnych*, [w:] W. Szulakiewicz (red.), *Badania biograficzne w pedagogice. Studia źródłowe i bibliograficzne*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, s. 171–185.
- Bieś A.P. (2018). *The Jesuits as the Body of Teachers and the Body of Students in the Russian Empire 1773–1820*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy”, t. 61, nr 3/4, s. 184–196.
- Duraj-Nowakowa K. (1986). *Gotowość zawodowa nauczycieli*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe WSP.

- Homplewicz J. (1996). *Etyka pedagogiczna*, Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej.
- Korczyński S. (2001). *Rzeczywisty i postulowany obraz nauczyciela*, Opole: Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji.
- Królikowska A. (2018). *Problematyka pedeutologiczna na łamach „Miesięcznika Katechetycznego i Wychowawczego” (1911–1939)*, [w:] I. Michalska, G. Michalski (red.), *Zachować dla przyszłości. Sprawy szkolnictwa i oświaty w przekazie prasowym XX i pierwszych lat XXI wieku*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, s. 171–179.
- Królikowska A. (2019). *Kształcenie nauczycieli dla jezuickich szkół średnich w Polsce od XVI do XVIII wieku*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie.
- Madalińska-Michalak J. (2021). *Pedeutologia – prawno-etyczne podstawy zawodu nauczyciela*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Nowicki A. (1981). *Nauczyciele*, Lublin: Wydawnictwo Lubelskie.
- Pitala A. (1993). *Pijarskie zakłady kształcenia nauczycieli w dawnej Polsce – profesoria*, [w:] I. Stasiewicz-Jasiukowa (red.), *Wkład pijarów do nauki i kultury w Polsce XVII–XIX w.*, Warszawa–Kraków: Zakład Historii Nauk Społecznych Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, Wydawnictwo Zakonu Polskiej Prowincji Pijarów, s. 391–408.
- Smolański A. (1990). *Uposażenie nauczycieli w Polsce. Zarys historyczny do 1939 r.*, Opole: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Smolański A. (1994). *Stosunki służbowe i warunki pracy nauczycieli w Polsce do 1939 r.*, Opole: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Smolański A. (2006). *Pedeutologia historyczna*, Wrocław: MarMar Kaczorowski.
- Szulakiewicz W. (2014). *O uczących i uczonych. Szkice z pedeutologii historycznej*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Szulakiewicz W. (2017). *Nauczyciele i ich edukacja. W kręgu idei lwowskiej pedeutologii*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Szulakiewicz W. (red.) (2018). *Nauczyciele. Zasłużeni – niedocenieni – zapamiętani*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Topij-Stempińska B. (2016). *W poszukiwaniu nauczyciela doskonałego. Biografie pedagogiczne nauczycieli XX wieku*, [w:] E. Magiera, J. Król (red.), *Z badań nad tradycją polskiej pedagogiki. Księga jubileuszowa dedykowana profesor Danucie Koźmian*, Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Humanistycznego US Minerwa, s. 639–648.
- Topij-Stempińska B. (2018). *Nauczyciele szkoły jezuickiej w Chyrowie w literaturze pamiątkarskiej*, „Biuletyn Historii Wychowania”, nr 38, s. 67–78.
- Wierzbicki M. (2011). *Nauczyciel w szkole salezjańskiej*, Warszawa: Wydawnictwo Salezjańskie.

ADRESY DO KORESPONDENCJI:

Prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie
Instytut Nauk o Wychowaniu
e-mail: wladyslawa.szulakiewicz@ignatianum.edu.pl

Dr hab. Andrzej Paweł Bieś SJ, prof. UIK
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie
Instytut Nauk o Wychowaniu
e-mail: andrzej.bies@ignatianum.edu.pl